గొల్లరామవ్వ

'విజయ'

'ఢాం'....ఢాం....ఢాం!.. బాంబుల ప్రేలుడుతో అర్ధరాత్రి ప్రశాంత వాతావరణం ఛిన్నాభిన్నమైంది. సర్వత్ర నిండుకున్న నిస్తబ్ధతను చీల్చి ఆధ్వని తరంగాలు ఒక విచిత్ర సంచలనం కలుగజేసి శూన్యంలో విలీనమైనవి. గాఢనిద్రలో నిమగ్నమైయున్న గ్రామమంతా ఒక్క పెట్టున దద్దరిల్లి పోయింది. ఆబాల గోపాలం గొల్లుమన్నారు..... నిద్రమబ్బులో ఏమి జరిగిందో ఎవరికీ బోధ పడలేదు.... ఏదో ఆవేదన. ఏదో చికాకు. ఏదో బెగడు. కాని అంతా అగమ్యగోచరమే. ఊరివారికందరికి ఒకే సమయాన ఏదో మహా భయంకరమైన పీడకల వచ్చి హఠాత్తుగా నిద్రనుండి త్రుళ్లిపడి లేచారా అన్నంత అలజడి చెలరేగిందా రెండు నిమిషాల్లో......

ఇంత అలజడి చెలరేగినారా బజార్లు మాత్రం నిర్మానుష్యంగానే ఉన్నవి. లోపలి నుండి వేసుకున్న తలుపుల గొళ్లాలు తీసి బయటికి తొంగి చూతామనుకున్న వారిచేతులు కూడా గొళ్లాల మీదికి పోగానే ఎక్కడిదక్కడ జలదరించి నిలిచిపోయినవి. చికాకువల్ల కీచుకీచుమని అరుస్తూ తత్తరపాటుతో అటూఇటూ లేచిపోయే పక్షుల రవం, వాటి ఱెక్కల తటతట, ఊరిచుట్టు పైరండ్లలో నుండి కుక్కల అఱపు, దొడ్లలో నిశ్చింతగా నెమరు వేస్తున్న పశువుల గిజగిజ, అక్కడక్కడ దొడ్లకంపను విరుగద్రొక్కి ఊళ్లో తోచినదిక్కల్లా పరుగెత్తే దున్నపోతుల గిట్టల అాపిడి - ఇవి మాత్రమే ఆ తదుపరి వినిపించినవి. అంతేకాని ఒక్కసారి గొల్లుమన్న గ్రామస్తులు మాత్రం అదేదో దివ్యజ్ఞానబోధ కలిగిందా అన్నట్లు మళ్లీ కిమ్మనలేదు. .... కిమ్మనలేదు నిజమే కాని బొద్దుడిన కూన పర్యంతం ఎవ్వరు నిద్ర కూడ పోలేదు..... ఏవో గుసగుసలు.... ఏవో సైగలు.... ఏవో అసహాయ దృక్కులు... ఏవో వినపడని మ్రొక్కులు.... తల్లులు పిల్లలకు శ్రీరామ రక్ష తీశారు. పిల్లల దడుపు పోవడానికి ఎడమ అరికాలు దుమ్ముతో నొసట బొట్టు పెట్టారు. వీపు చరచారుకాని పిల్లల దడుపు కుపాయాలు యోచించే తల్లులకు తమ దడుపుకే ఉపాయం దొరుకలేదు. బొట్టు పెట్టుతున్న చేతుల గాజులు గలగలమంటునే ఉన్నవి. ఉన్నచోటనే ఉన్న కాళ్ల పాజేబులు కూడ కించిత్తు ఝుంకరిస్తునే ఉన్నవి.....

అదొక విచిత్ర ప్రళయం.....

అదొక క్షణిక మృత్యుతాండవం

అదొక అస్థిరోత్పాతం......

* * *

ఒకగంట గడిచింది..... ఎప్పటి వలెనే నలువైపుల అంధకారం అలముకొన్నది. చిమ్మట్లు ఏకశ్రుతితో అరుస్తున్నవి.... అంతా మామూలే. కాని నిద్ర మాత్రం ఊరిదరి జేరలేదు.

గొల్ల రామమ్మ తన గుడెశెలో చీకటిలోనే కూర్చొని ఉంది. ఆమె కాళ్లు చేతులు కూడ వణుకుతున్నవి. కొంత వృద్ధాప్యం వల్ల; కొంత భయం వల్ల. ఆమె ఒడిలో ఒక పదిహేనేండ్ల బాలిక తల దాచుకొని ఉంది...

"అవ్వా! అప్పుడిదేం చప్పుడే?" అని మెల్లగా ప్రశ్నించిందా బాలిక.

"నీకెందుకే మొద్దుముండా? గిదేంది, గదేంది- ఎప్పుడికి అడుగుడే! ఏదో మునిగిపోయినట్టు! – అన్ని నీకే కావాలె!"

బాలిక మళ్లీ మాట్లాడ సాహసించలేదు. కాని కొన్ని నిమిషాలకు ముసలవ్వ తనంత తానే మెల్లగా గొణగడం మొదలు పెట్టింది, "ఏమనుకున్నవే మల్లీ! మాపాడు కాలమొచ్చిందే!.... మీరెట్ల బతుకుతరో ఏమో బిడ్డ! ఈ తురుకోల్లతోటి చావొచ్చింది.... మొన్ననే నలుగుర్ని తుపాకినేసి చంపిన్రు. ఇప్పుడుకూడ ఏదో గఫోంటి ఆగాయిత్తమే చేసిన్రేమో!... ఏం పోగాలమో వీల్లకు!..."

మళ్లీ నిశ్శబ్దం.... రామమ్మ మల్లమ్మ ఇద్దరు తమ తమ యోచనల్లో పడిపోయారు. నిద్రకుమాత్రం సంపూర్ణ బహిష్కారమే. డెబ్బైయేండ్లు దాటిన రామమ్మకు జాగరణే, క్రొత్తగా వయసు వచ్చిన మల్లమ్మకు జాగరణే....

హఠాత్తున కిటికీ నెవరో తట్టారు.... కిటికీ అంటే దాని ప్రాణమెంత? – మంటిగోడలో వెల్తురుకొరకని ఉంచబడ్డ ఒక రంధ్రం. దానికి చెదలుపట్టిన ఏదో చెక్కతో చేయబడ్డ రెండు చిన్న తలుపులు. ఇదే ఆ గుడిసెకు కిటికీ......

ఆ చప్పుడుకు లోపలి వారిద్దరు ఉలికిపడ్డారు. కూర్చున్న చోటి నుండి కదలక శ్వాసోచ్ఛ్వాసాలు బిగబట్టి జాగ్రత్తగా వినసాగారు. కిటికీ తలుపులు గాలికి కొట్టుకున్నవో లేక పిల్లి వచ్చి కదిల్చిందో అని.... ! ....

మళ్లీ అదే చప్పుడు. ఈసారి అనుమానం లేదు. ఎవరో కిటికీ తలుపులు తట్టుతున్నమాట నిజం. గాలికాదు పిల్లి అసలేకాదు....

ఏం చేయాలి? ఎటూ తోచలేదు....

మళ్లీ చప్పుడు ఈసారి పెద్దగా వినపడింది. ఏదో స్థిరసంకల్పంతోనే తట్టినట్లు.......

ఇక లాభం లేదు. ముసలవ్వ మెల్లిగా లేవసాగింది. మల్లమ్మ గుండె దడదడ మాత్రం మితిమీరింది. అవ్వను గట్టిగా పట్టుకొని కంపించే గుసగుసలో, "నాకు బయమైతాందే అవ్వా!" అనగలిగింది.

"అట్లుండు! ఏందో చూత్తాం," అని ముసలవ్వ దృఢ నిశ్చయంతో లేచింది. అలవాటు చొప్పున చీకటిలోనే కిటికీ వద్దకి చేరుకుంది. లోపల గొళ్లెం తీస్తూ "ఎవ్వర్రా?" అంది.

ఆ ప్రశ్న పూర్తిగా ఉచ్చరించబడిందో లేదో ముసలవ్వ నోరు గట్టిగా మూయబడింది. వెంటనే ఒక వ్యక్తి అతి కష్టం మీద ఆ ఇరుకు కిటికీ గుండా లోపలికి చొరపడ్డాడు. అతని పాదాలు లోపలి నేలకు ఆనినవో లేదో అతడే కిటికీ తలుపులు బిగించాడు. ముసలవ్వ బిరిపోయి నిలుచుంది.... ఇంకో మూలన మల్లమ్మ గట్టిగా కండ్లు మూసుకొని కత్తిపోటుకై ఎదిరి చూస్తున్నట్టు

పడి ఉంది. చిమ్మన చీకట్లో ఏదీ కనబడడం లేదు. ముసలవ్వకు మాత్రం సందేహం లేదు.. గతానుభవమే అంతా సూచించింది. పోలీసో, రజాకారు తురకవాడో ఇంట్లోదూరాడు... ఇంకేముంది? తనకు చావు తప్పదు. తా నల్లారు ముద్దుగా పెంచి పెండ్లి చేసిన తన మనవరాలికి మానభంగం తప్పదు... ఎవ రెదిరిస్తారీ రాక్షసుల్ని? తాను గోల పెట్టితే మాత్రం పక్క ఇంటివారైనా వినిపించుకుంటారా? ఉహూఁ! కలలోని మాట!... వాళ్లవి మాత్రం ప్రాణాలు కావా? వాళ్లయింట్లో మాత్రం పడుచు పిల్లలులేరా?..... ఆనాడు అంత పెద్ద కరణం గారి కూతుర్ని బలాత్కారం చేసి ఎత్తుకపోయినప్పు డెవరేం చేయగలిగారు? ఎవ రడ్డంవచ్చారు?... ఇప్పుడు తనకు మాత్రం దిక్కెవ్వరౌతారు?....

ఒక్క నిమిషంలోపల ముసలమ్మ ఇదంతా యోచించింది. ఇక జరుగబోయేది ఆమెకు స్పష్టంగా, అద్దంలోలాగ కనిపించసాగింది.

తాను చచ్చినా సరే, తల్లిదండ్రులు లేని మల్లికైనా మానభంగం తప్పితే... తానాపిల్లను సాది సంబాళించింది తుదకీ రాక్షసునికి ఒప్పగించడానికేనా?.... ముసలవ్వ కన్నీరు నింపుతూ కొయ్యలె నిలిచిపోనయింది వృద్ధాప్యపు కంపనం కూడ ఎందుకో తనంతతానే స్తంభించి పోయింది.

ముసలవ్వకు, అవ్యక్తికి మధ్య దాదాపు రెండు గజాల దూరముంది.... యోచనామధ్యంలోనే ఆ వ్యక్తి ఆమె వైపు రెండడుగులు వేశాడు. చీకటిలో కూడ సూటిగా సమీపిస్తున్నాడు.

ఆమెకు మిన్ను విరిగి మీద పడ్డట్టయింది. ఇంకొక్క అడుగులో తన బ్రతుకు కొసముట్టుతుంది. ... ఆ తరువాత పాపం మల్లి....!

అతి కష్టం మీద ముసలవ్వ "అయ్యా!" అని ఏదో అనబోయింది....

కాని మళ్లీ ఆమె మూతి మూయబడింది. ఆమె అక్షణంలో తనకు తెలిసిన దేవుళ్లందరిని స్మరించింది.... మల్లమ్మకోసం.....

ఇంతలో ఆ వ్యక్తి గుసగుస వినబడింది ముసలవ్వ చెవిలో.....," చప్పుడు చేయకు. నేను దొంగను కాను. రజాకార్ను కాను. పోలీసును కాను. మిమ్మల్నేమీ అనను, లొల్లిమాత్రం చేయకండి...."

అబ్బా! ఏమిటక్కరి! నమ్మించి గొంతుకోయడానికి చూస్తున్నట్టున్నాడు! తీయని మాటలతోనే సంతోష పెట్టి పాపం మల్లిని....!

అబ్బ! ఎంతకైనా తగుతారీ రాక్షసులు! ఔను. ముందుగా తీయని మాటలు - అవి సాగకపోతే అన్యోపాయాలు. అదేకదా క్రమం!...

ఎందుకైనా మంచిదని ముసలవ్వ వెంటనే ఆ వ్యక్తి రెండు కాళ్ళు దొరికించుకుంది.... ఎంతో దీనంగా వేడుకుంది. "నీ బాంచెను! చెప్పులు మొత్త. నా తలకాయైనా తీసుకో. పోర్ని మాత్తరం ముట్టకు. అది నీ చెల్లెలనుకో.... నీ కాల్లు మొక్కుత!"

"లేదవ్వా! నమ్మవేం చెప్తుతుంటే? నేను దుష్టుణ్ణి కాదు. నేనూ మీ అందరి వంటి తెలుగోల్లే!"

శుద్ధ తెలుగులో మాట్లాడుతున్నాడు. ముసలవ్వ ఇదివరలో ఏ తురకవాణ్ణి ఇంత చక్కగా మాట్లడగా వినలేదు. "తొశ్శ తొశ్శ" గా మాట్లాడే నైజాం తురకలనే చూచిందామె. కాబట్టి ఈ వ్యక్తి తురక కాడేమోనని తర్కించుకుంది.

కొన్నినిమిషాల పాటైనా చావు, మానభంగం తప్పినవి! ముసలవ్వ కదే ఇంద్రజాల మనిపించింది! మానవ హృదయంలో నిహితమై యుండే అజేయ అశావాదశక్తి అమెకు చేయూత నిచ్చింది. వచ్చిన వ్యక్తి ఎంత అపరిచితుడైనా, అతడు వచ్చిన పరిస్థితులెంత అనుమానాస్పద మైనవైనా, ముసలవ్వకు మాత్రం అతణ్ణి విశ్వసించా లనిపించింది. అది విశ్వాసం కాదు; విశ్వాసేచ్ఛ. విపద్దశలో గోచరించిన ఏకైక తరణాధారం. దాన్నెలా జారవిడుస్తుంది.?

వచ్చిన వ్యక్తి కాళ్లు పట్టుకున్న ముసలవ్వ మెల్లమెల్లగా లేస్తూ అతని మోకాళ్లు, నడుము, వక్షస్థలం, వీపు, ముఖం, తడుమసాగింది. ఒకేఒక చడ్డీ ఉంది. చొక్కాలేదు. దేహమంతటా పల్లేరు కాయలు, చిగురంత, జిట్ట.రేగు ముండ్లు, అంటుకొని ఎండిపోయిన రేగటిమన్ను, ఆ మంటిలో చిక్కుకొనియున్న తుంగపోచలు, గడ్డిపోచలు, వెంపలాకులు, తాటిపీచు వగైరా - ఇవన్నీ ముసలమ్మ చేతులకు కండ్లున్నవా అన్నట్టు గోచరించినవి. అపాదమస్తకం ఎన్నో చోట్ల శరీరం కొట్టుకపోయినట్టు చర్మమే చెబుతున్నది. కొన్ని చోట్ల గాయాల నుండి స్రవిస్తున్న రక్తపు తడి ముసలవ్వ చేతికంటింది. మరికొన్ని చోట్ల గాయాల నుండి ఎప్పుడో స్రవించి ఎండిపోయి అట్టుకట్టిన రక్తపు ఆనవాళ్లు తగులుతున్నవి. శరీరమంతా జ్వరంతో రొట్టెపెంకవలె మసిలిపోతున్నది. ముఖం మీద ముచ్చెమటలు క్రమ్మినవి. శ్వాస అతికష్టం మీద నడుస్తున్నట్టున్నది. మధ్యమధ్య ఆపినా అగని మూల్గులు బయట పడుతున్నవి. గుండె వేగం విపరీతమై పోతున్నది.

స్పర్శతోనే ఈ స్థితినంతా గమనించింది ముసలవ్వ. ఆ వ్యక్తి నిస్సహాయుడు. అపాయ స్థితిలో హఠాత్తుగా తటస్థించిన శరణాగతుడు.

ఇంత తెలుసుకోగానే ముసలవ్వ మనస్థితిలో కాయాకల్పమైంది. అనిర్వచనీయమైన భావ పరివర్తనం కలిగింది. ఐదు నిమిషాలకు పూర్వం మనుమరాలి శీలరక్షణ కోసం ఆగంతుకుని కాళ్లు పట్టుకొని "బాంచెను, కాళ్లు మొక్కుత" అని వేడుకున్న ముసలవ్వ ఇప్పుడు ఆశ్చర్య సహాను భూతుల సమ్మిశ్రిత స్వరంతో, "ఇదేం గతిరా నీది? గిట్లెందుకైనవు కొడుకా?" అని ప్రశ్నించింది.

"ఏదో అవ్వా! అదొక కథ... కొంతసేపు నన్నిక్కడ దాచు. తరువాత నాదారిన నేనె పోతాలే...." అని అతి కష్టంమీద అన్నా డాగంతుకుడు.

"ఆ! మాపోతౌ మాపోతౌ ... ఒక్కటే పోకడ! చక్కంగ స్వర్గమే పోతౌ... మాంచి బుద్ధిమంతుడౌ పా!... హుఁ! పోతడట యాడికొ!"

ఆగంతుకుడు మాటాడలేదు. ముసలవ్వ వెంటనే మనమరాల్ని పిలిచింది, "మల్లీ! ఓ మల్లిముండా! దీపం ముట్టియ్యే జెప్పన; నిరుదొచ్చినాదే పోరీ?"...

దీపం మాట వినగానే ఆగంతుకుడు ఉలికిపడి అన్నాడు, "అబ్బో!వద్దవ్వా వద్దు... దీపం వెలిగించకు నీ పుణ్యం... పోలీసులు నా వెంటపడ్డారు. పట్టుకుంటారు..."....

"ఇగ చాల్లే మాట్లాడకు! పోలీసులకన్న ముందల సావు దేవతే పట్టుకునేటట్టున్నది నిన్ను!" అని ముసలవ్వ గద్దించింది.

మల్లమ్మ దీపం వెలిగించింది. ముసలవ్వ ఒక మూలకొక గొంగడి పఱచింది.దీపపు వెలుతురులో ఆగంతుకుణ్ణి కొంత తడవు పరీక్షించింది. బక్క పలుచని యువకుడు. పదునెనిమిదేండ్లకు

మించని వయసు. నూనూగు మీసాలు - గంభీరతను సూచించే కండ్లు. సుకుమారమైనప్పటికీ చాపగీత బెత్తంవలె వంగగల దేహం. సౌమ్య సౌజన్యాలనీనే ముఖమండలం...

ఆ యువకుణ్ణి చూచిందో లేదో ముసలవ్వ ఆశ్చర్యం మేరమీరింది.

"రాజోలిగె ఉన్నవు కొడుకా! నీ కెందుకొచ్చెరా ఈకట్టం?... పండుపండు... ఆ గొంగడ్ల పండు. బీరిపోతావేందిరా? పండు. అఁ! గట్ల! మల్లిపోరీ! కుంపటిమీద కడుముంతెడు నీళ్లెక్కి య్యే.... అబ్బ! మంజరగున్నోలిగె కదుల్తది మబ్బుముండ! ఈడ పోరని పానం పోతాందంటే దీనికి నిర్దమబ్బే వదల్లేదు...ఊఁ! కానీ జెప్పన. ఎక్కిచ్చినవా కడుముంత? అఁ! ఇగరా..... దీపం పోరని దగ్గరకు తే.... దీపానికి ఇంటి తలుపుకు నడుమ నా గడంచె నిలబెట్టు. దానికి నా గొంగడి ముసుగెయ్యి.... ఏసినావా? అఁ! గట్ల. గిప్పుడు కొద్దిగ వుశారయింది పొల్ల! మొగడు నాలుగు మల్కల పెయ్యి మెదుగ బెడితే ఇంకా కుదుర్తది చురుకు!.... కొద్దిగ సందుంచి ఓ కంచుడు బోర్లయి దీపంతెమీద. ఆ పోరనిమీద ఎలుగుపడాలె. కడుమదిక్కుల్ల చీకటే ఉండాలె. గట్లకావాలె ఉపాయం..... అఁ! గంతే! ఉన్నదే ఒనరు నీ దగ్గెర! మాచేత్తవులే సంసారం...... ఇగ కూకో వానిపక్కన. ముండ్లు తీసెయి ఉల్లుల్లుగ.... అయ్యో!సిగ్గయితాందా వాన్ని ముట్టుకుంటె? ఏం మానాపతివి గదనే! నీ సిగ్గు అగ్గిలబడ! వాని పానం దీత్తవా యేం సిగ్గుసిగ్గను కుంట? ఊఁ! చెయ్యి చెప్పినపని. పాపం పీనుగోలె పడున్నడుగాదె! వాన్ని జూత్తె జాలిపుడుతలేదె నీకు దొమ్మరముండా?... అఁ! గట్ల! నొప్పిచ్చకు పాపం!..."....

మహా ప్రవాహంవలె సాగిపోతున్నది ముసలవ్వ గొణుగు ధోరణి. అందులోనే చీవాట్లు. అందులోనే వినోదం. అందులోనే ఆజ్ఞలు - ముసలవ్వ ఆజ్ఞలన్ని చక చకా అమలౌతున్నవి. యువకుడు నిజంగా అర్ధశుద్ధావస్థలో పడియున్నాడు. మల్లమ్మ జిట్ట రేగు ముండ్లు ఒక్కొక్కటి తీస్తున్నది. యువకుని కేదో క్రొత్తలోకంలోకి వచ్చిపడ్డట్లుంది.

ముసలవ్వ మళ్లీ ప్రారంభించింది.

"వచ్చినాయె ముండ్లన్ని! - మాకట్టపడుతాన్నవే పొల్లా! పున్నె ముంటుంది నీకు. మల్ల పెతరమాసకు తుంటకొక్కంత బుడ్డోన్ని కంటవులే! సరె. ఇగబటు... నీల్లెచ్చబడ్డాయి. ఈపేగు నీల్లల్ల ముంచి వాని గాయాలన్ని కాపు. ఆ రౌతం మరుకలు, మంటిముద్దలు తుడిచిపారెయ్యి. తానం జేసినట్టు కావాలె - పాపం! ఎంత సుకాళిపెయ్యే పొల్లంది! ముట్టుకుంటె దూదోలిగె తలుగుతాంది! ఎసొంటోని కెసొంటి గతొచ్చిందే!-"

చూస్తూ చూస్తూ మల్లమ్మ పరిచర్య వల్ల యువకుని గాయాల బాధ తక్కువయింది. దేహమంతా శుభ్రమైంది. మెల్లమెల్లగా తేరుకున్నాడు.

ఇంతలో ముసలవ్వ తలెలో ఏదో తెచ్చింది. యువకుని తలాపున కూర్చొని అతని తల నిమురుతూ గొణుగసాగింది.

"ఇగలే కొడుకా కొద్దిగ. గింత గటుక చిక్కటి సల్లల పిసుక్కచ్చిన.... గింత కడుపుల పడేసుకో. ఎన్నడన్న తాగినావు తాతా గట్క? వరిబువ్వ తినెటోనికి నీకేమెరుక? గొల్లరామి గట్కంటే ఏమనుకున్నో? పొయ్యే పానం మర్లుతది! చూడు మరి కులం జెడిపోతవని బయపడుతాన్నవా? నువ్వు బామనోడవైనా, జంగమోడవైనా, యే కులమోడవైనాసరే - మొదలు పానం దక్కిచ్చుకో. అంతకైతె నాలికె మీద బంగారి పుల్లతోటి సురుకు పెడితే పోయినకులం మల్లత్తదటకాదు? - అఁ! ఇగ తాగిపారెయ్యి గటగట! --"

యువకుడు లేచి కూర్చున్నాడు. ముసలవ్వ మాటలకు కొద్దిగ నవ్వు వచ్చిందతనికి. చిరునవ్వు ముఖంతో ముసలవ్వను చూస్తూ తలె అందుకున్నాడు. అందులోది నవజీవన సర్వస్వ సారమన్నట్లు ప్రీతితో గటగట త్రాగాడు - ముసలవ్వ మాట అక్షరాలా సత్యమైంది. సగం పోయిన ప్రాణాలు తిరిగివచ్చాయి. యువకుని ముఖం మెల్ల మెల్లగా వికసించింది. కండ్లలో జీవనజ్యోతి వెలుగజొచ్చింది.

ముసలవ్వకు పూర్ణ సమాధానమైంది. యువకుని వైపు చూస్తూ ముడుతలు పడ్డ ముఖంతో నవ్వుతుంటే ముడుతలన్ని అంతర్ధానమైనవా అనిపించింది. కొన్ని నిమిషాల పాటలాగే ఉండిపోయారు ముగ్గురు.....

యువకుని దేహాన్ని ప్రేమతో నిమురుతున్న ముసలవ్వ చేయి హఠాత్తుగా అతని చడ్డీ జేబువద్ద ఆగి పోయింది. వెంటనే "గిదేందిరో?" అంటూ ముసలవ్వ ఆజేబులో చేయివేసి ఒక ఉక్కు వస్తువ తీసింది.

"అది రివాల్వరవ్వా! తోటాలతుపాకి...." అన్నాడు యువకుడు.

"ఎందుక్కొడుకో తుపాకి? మమ్ముల గిట్ల చంపుదామనుకున్నావ యేంది?,, అన్నది ముసలవ్వ.

" లేదన్నా! మిమ్మల్ని చంపేవాళ్లను చంపేఅందుకది.... ఈరాత్రి ఇద్దరు పోలీసులను హతమార్చాను. మొన్న మీగ్రామంలోని నలుగురు నిర్దోషుల్ని కాల్చిచంపిన పోలీసులే.-"

ముసలవ్వ ముఖ లక్షణాలు వర్ణనాతీతంగా మార్పు చెందినవి. మొదట కొద్దిగా భయం, ఆ తదుపరి తెగువ, ఆ తరువాత ఉత్సాహం, ఆవెనుక విజయోల్లాసం క్రమశః గోచరించినవి.

యువకుడు ముసలవ్వ ముఖాన్ని సూక్ష్మంగా పరీక్షిస్తున్నాడు. భావపరివర్తన చూచినకొద్దీ అతని మానసం పరిపరివిధాల తర్కించుకుంటున్నది. ఆ విషయం ఎందుకు చెప్పానా అన్న పశ్చాత్తాప రేఖ కూడా అతని మనస్సును ఒకసారి స్పృశించిపోయింది. ఏమంటుందో ఈ వృద్ధురాలు? శతాబ్దాల దాస్య మనుభవించి దలితమైన ఈ అమాయక గ్రామీణ సమాజంలో తేజ మెక్కడ శేషించింది? ఎలాగైనా ఆ గుడిసె ఆశ్రయం నుండి తన కుద్వాసన జరిగి తీరుతుందని అతనికి తోచింది. ఇద్దరు పోలీసులను చంపిన హంతకుణ్ణి ఎవరుండనిస్తారు? ఎంత మంది తనతోటి కార్యకర్తలు, ఈ గ్రామస్థుల పిరికితనం వల్ల పట్టుపడలేదు? యువకుని మనస్సు ఎన్నెన్నో వితర్కాలకు లోనౌతున్నది.

కొంతసేపు యోచించి ముసలవ్వ పెదవులు కదల్చింది. యువకుని హృదయం ధడుక్కుమన్నది.

"ఇద్దర్నా?.... కాని ఇంకిద్దరు మిగిలిన్రు కొడుకా!, సగంపనే చేసినవు.....!"-

యువకుడు చకితుడైనాడు. అతని సుసంస్కృత మానసం గర్వోన్మత్తమై కల్పనాకాశంలో భ్రమణం సాగించింది. అతని తారుణ్యానురూపభావుకత్వం అతణ్ణి మైమరపించింది. శ్రీరామ స్మరణవల్ల ఉప్పొంగే హనుమంతుని దేహంవలె తన దేహం కూడ ఉప్పొంగినట్లనిపించింది. రివాల్వరు కొరకై చేయిచాస్తూ "తక్కినవాళ్లను కూడా చూచుకొస్తా తే అవ్వా!" అనేశాడు. ముసలవ్వ రివాల్వరు లాక్కొని ప్రారంభించింది.

"చాల్లే చేశినకాడికి! బాద్దురుగాడవుపా! - బాగ తిని ఉండబుద్దిగాక పోలీసోల్లతోటే వైరం పెట్టుకుంటడట ఉచ్చిలి పోరడు! ఎందుకురా నీకు పోలీసోల్లతోటి కైలాట్కం?"

యువకుడన్నాడు. "నేను స్టేట్ కాంగ్రెస్ వాలంటియరు. నైజాం రాజుతోటి కాంగ్రెస్ పోరాడుతున్నది. ప్రజలు పోరాడుతున్నారు-"

యువకుడేదో రాజకీయ సిద్ధాంత బోధ ప్రారంభిస్తాడా అనిపించింది. కాని మధ్యలోనే ముసలవ్వ అందుకున్నది. "యాడున్నదిరా నీకొట్లాట? ఈడనైతే పెద్దపెద్దోల్లంత తురుక పోలీసోల్లనే ఇండ్లల్ల పండబెట్టు కుంటాన్రుగాదు? ప్యాదోల్లు కొట్లాడితే ఏమైద్దిరా?"

"పేదవాళ్లతోనే నడుస్తున్న దవ్వా కాంగ్రెస్ పోరాటం..." అన్నాడు యువకుడు.

"మరైతె నీది కాంగిరిజో గింగిరిజో అండ్ల ఈడుపడ్డోల్లు లేరార? గడ్డాలు మీసాలు నరిశినోల్లంత యాడ విరగడైపోయిండ్రు?"

"వాళ్ళందరు పట్నంలో ఉంటారు. రాజుతో మాట్లాడుతారు. ప్రజల తరపున వాదిస్తారు. అధికారాలు ఇప్పిస్తారు. నాయకత్వం చేస్తారు-"

ముసలవ్వ విసుగుతో అందుకుంది. "ఎహే! గదెంత నాకు మనసునపట్టది - పెద్ద పెద్దోల్లేమొ ముచ్చట్లు పెట్టుకుంట కూకుంటరట! - పసి పోరగాల్లనేము పోలీసోల్ల మీదికి పొమ్మంటరట! ఇగ యీ పొల్లగాల్లేమొ చేసుకున్న పొల్లల ముండ మోపుటానికి తుపాకులు బుజానేసుకొని బైలెల్లుతరట! - ఎంత పాడుదిన మొచ్చింది! అన్యాలం పాడుబడ!-"

అలాగే కొంతసేపు గొణిగి ముసలవ్వ అజ్ఞాపించింది. "అరేయ్! ఇగ కొద్దిగ కన్ను మలుపుకో. జాము రాత్రి రున్నదింక. ఇంత నిద్రపట్టితే బతుకుతవు - వశేయ మల్లిపోరీ! మనిద్దరం తెల్లారేదాక కావలుండాలే. నువ్వా కొసకు. నేనీ కొసకు. కూర్పాట్లు పడ్డవంటే యాదుంచుకో - ఒక్క చరుపుకు దయ్యం వదిలిపోవాలె మరీ - ఆఁ!"

* * *

పాలు పిండేవేళ అతిక్రమించిపోతున్నది. ఇండ్ల వెలుపల కట్టి వేసియున్న గేదెలు లోపలి దుడ్డెల కొరకు అరుస్తున్నవి. లోపలి నుండి దుడ్డెల విలపిస్తున్నవి. పాల చేపుల అతురత ఒక వైపు; అకలిబాధ రెండవవైపు. కాని పాలు పిండబడడంలేదు. రోజా ఈపాటికి ఎటు విన్నా "జుంయి జుంయి" మనే పయస్సంగీతం నేడు సంపూర్ణంగా నిలచిపోయింది. భయం వల్ల గ్రామంలోని జీవన లక్షణాలన్ని ఒక్కుమ్మడి లుప్తప్రాయమైపోయినవి. మృత్యు సమయపు అంతిమ సంచలనమైనా లేదు.

స్మశాన వాటికలోని కాటి చిటచిటలైనా లేవు. అగ్రామంలో అనాదికాలం నుండి అంతా నిశ్శబ్దమే అన్నట్లనిపించింది.

రామమ్మ, మల్లమ్మ- ఇద్దరు కావలి కాస్తున్నారు. యువకుడు సుఖనిద్ర పోతున్నాడు. చీమ చిటుక్కుమన్నా అదిరిపడే అంత నిదానంగా ఉన్నారు గ్రామ ప్రజలు. కాని చీమకూడ చిటుక్కు మనడం లేదు. గత రాత్రి భయంకర సంఘటనకు కారకుడైన అ యువకుడొక్కడే నిద్రిస్తున్నాడు. తక్కిన గ్రామమంతా శ్వాస బిగబట్టి నిరీక్షిస్తున్నది.

దేనికో? ఎవరికొరకో? ఎందుకో? అదంతా అందరికి తెలుసు పాతకథే!...

రామమ్మ యోచిస్తున్నది - ఎవరో కాంగ్రెస్‌వారు ఊరికి వచ్చారన్న నేరంపైన ఇదివఱకే నలుగురు నిర్దోషులు కాల్చివేయబడ్డారు. ఇక ఈసారో, ప్రత్యక్షంగా ఇద్దరు పోలీసులే చంపబడ్డారు. ఠానా భగ్నం చేయబడింది. ఊరినంతా దగ్ధం చేసి ఊరివారందరిని కాల్చివేసినా ఆశ్చర్యంలేదు. అదొక పండుగే! ఏ ఒక్క ఇంట్లోనో పోలీసులు చొచ్చి హత్యలు, మానభంగాలు సాగించడం, ప్రక్క ఇంటివారు కిమ్మనలేకపోవడం, ఈ విధంగా ఒక్కొక్క యింటి లెక్కన తుద కందరి కదేగతి పట్టడం - ఇంతకన్నా ఊరి వారందరు ఒకేసారి చంపివేయబడడం మేలుకాదా? పదిమందితో చచ్చి నా మంచిదే, బ్రతికినా మంచిదే కుక్క చావుకన్న!-

నిద్రిస్తున్న యువకునికి తల నిమురుతూ రామమ్మ గొణిగింది. "అబ్బ! ఏం పోరడు! ఇసొంటోల్లెంతమంది చావాల్నో ఇంక!"

అకస్మాత్తుగా బజారులో మోటర్ ట్రక్కు చప్పుడైంది. ఎటువిన్నా బూటుకాళ్ల తటతటలే వినరాసాగినవి. ఏవో అరపులు, తురకభాషలో తిట్లు - దుర్భాషలు - ప్రగల్భాలు. చటేల్ ఛటేల్ మని మధ్య మధ్య కొఱడా దెబ్బలు -

"చస్తి ! చస్తి ! నీబాంచెను.. నాకెరుకలేదు...అయ్యో! వాయ్యో!! వావ్వో!!" అన్న అరపులు.

మిన్నుముట్టే ఆక్రోశాలు. అంతకుమించిన క్రూర నినాదాలు. ఒండొంటితో పోటీ చేస్తున్నవి. మనుష్యులు ఉన్నవారున్నట్టు బజార్లలో ఈడ్వబడుతున్నారు.... రెండు గడియల క్రితం శ్మశానవాటికను మరపించిన గ్రామం ఇప్పుడు యమపురిని తలదన్నుతున్నది.

మల్లమ్మ గడగడలాడసాగింది. యువకుడు దిగ్గున లేచి కూర్చున్నాడు. ఆ గాఢనిద్ర క్షణంలో మటుమాయమై పోయింది. రివాల్వరు ముసలవ్వ చేతి నుండి తీసుకొని తోటాలెక్కించాడు. బయట జరుగుతున్న అలజడి రెండు నిమిషాల వరకు విన్నాడోలేదో - అతన్నొక మహావేశం ఆవరించింది.

ముసలవ్వ స్థితిమాత్రం చెప్పే లేదు. అది భయం కాదు; వ్యాకులత కాదు; దు:ఖం అసలే కాదు. అపూర్వమైన నిశ్చలత్వం, గాంభీర్యం ఆమెలో ప్రవేశించినవి. బయటి హాహాకారం చెవిసోకిన కొద్ది ఆమెలో కూడ అదొకరకపు ఉద్వేగం బయలుదేర సాగింది.

రివాల్వరులో తోటాలు నింపుకొని యువకుడు దిగ్గున లేచాడు. తలుపువద్దకి చకచకా నడిచాడు - గొళ్లెంమీద చేయి పెట్టాడు. తీయబోయాడు - కాని - కాని వెంటనే తని చేయిమీద మరొక చేయి వచ్చిపడింది. అది ఉక్కు చేయి కాదుగదా అన్నంత దృఢతరంగా తగిలిందతని చేతికి - అతడు మహాశ్చర్యంతో వెనుకకు తిరిగి చూచాడు. "ఆఁ?" అన్నాడు.

ముసలవ్వదే ఆ ఉక్కుచేయి!

"యాడికి" అని ప్రశ్నించింది ముసలవ్వ.

యువకుని మాట తడబడ్డది. తుపాకి గుండ్లమధ్య విహరించే ఆ వీర యువకుడు, రాక్షసులనైనా నిర్భయుడై ఎదిరించే ఆ శూర శిరోమణి, దేశ కల్యాణానికై ప్రళయాన్నైనా ధిక్కరించే తరుణసింహం - నేడొక్క డెబ్భైయేళ్ల ముసలవ్వ ప్రశ్నకు జంకాడు. అతని గుండె జల్లుమన్నది - కాని వెంటనే గొంతు సవరించుకొని అన్నాడు, "ఎక్కడికేమిటవ్వా? అటోఇటో తేలిపోవాలి. నిర్దోషుల హింస జరుగుతుంటే చేసినవాణ్ణి నేను దాగుకోవాలా? దాగడం మాత్ర మెంతసేపు? ఈ యిల్లు సోదా తప్పుతుందా? - పైగా నావల్ల మీకు అపాయం కలుగుతుంది- నన్ను పోనీ అవ్వా!"

ముసలవ్వ మాట్లాడ లేదు - యువకుని చేయిపట్టి వెనకకు లాగింది. మంత్ర ముగ్ధునివలె అతడామెను అనుసరించాడు.

బయట అలజడి అధికమైంది. బూటుకాళ్ల చప్పుడు గుడిసెను సమీపిస్తున్నది. ముగ్గురు నలుగురు వ్యక్తులు గుడిసె ముందు నుండి పక్క ఇంటి ముందటికి వెళ్ళారు - ఆ వెనక -

"రామాధన్‌గర్‌కే గుడ్సే యహీహై." అన్న మాటలు వినిపించినవి.

మళ్లీ ఒకసారి యువకుడు బయటి తలుపు వైపు పోబోయాడు. కాని ముసలవ్వ అతన్ని వెనక్కి నెట్టింది. రివాల్వరు అతిని చేతి నుండి లాగుతుంది. మినుకు మినుకు మంటున్న దీపాన్ని పూర్తిగా ఆర్పింది. మల్లమ్మను పిలిచి చెప్పింది.

"పొల్లా! నిన్న మర్రి కొంచడు కుట్టుటాని కియ్యలే? ఆ దుప్పటీన్ను కండువ తీస్కరా? యాడబెట్టినవో, తే ఎల్లెం -తెచ్చినవా? ఆఁ! పిలగా! ఆ దుప్పటి కట్టుకో, కండువ నెత్తికి చుట్టుకో- ఊఁ! యేమాయె? గింతసేపా? మల్లీ! నీ రెండు చేతుల దండకడ్యాలు వానికియ్యి... బక్క పల్చటోడు పట్టుతై - ఆఁ! పట్టినయా? - గంతే? ఒక్క కుర్మదారముంటె బాగుండు. ఇప్పుడేడ దొరుకుద్ది? ఊఁ! లేకుంటె లేకపాయె - ఈ పోరని చడ్డి కూరాటికుండ కింద దాచిపెట్టే పొల్లా!.. ఆఁ! గొల్లేశ మెసినవా కొడుకా? అచ్చం ఎర్రగొల్లోనోలిగెనే ఉంటవు! ఎవడన్న మాట్లడిత్తె గొల్లోనోలె మంచిగ మాట్లాడాలి...."

"ఆ" అన్నాడు యువకుడు.

దాగి తిరిగే కార్యకర్తలకు గొల్లవేషాలు మామూలే కనుక యువకుడు సంసిద్ధుడైనాడు. వేషం తయారయింది. ఇక ఏ త్రోవనో బయట పడడం మాత్రమే శేషించింది. ముసలవ్వ ఆజ్ఞకై నిరీక్షిస్తున్నాడు.

అకస్మాత్తుగా తలుపు మీద నాలుగైదు సార్లు దిబదిబమని దెబ్బలు పడ్డవి. "రామీ! ఓరామీ! ఓ గొల్ల రామీ! తల్పూకీ ఖోల్ -" అనే కర్కశ స్వరాలు వినిపించినవి... కొందరు బూట్లవాళ్లు ఇంటిచుట్టు దగ్గర దగ్గరగా నిలుచుంటున్న అలికిడి వినవచ్చింది - ఇంకేముంది? తప్పించుకునే వీలులేదు. ఈ గొల్లవేషమంత వ్యర్థమైనట్లే! - యువకుని చేయి రివాల్వరుకై వెదకసాగింది. కాని ముసలవ్వను అడిగే ధైర్యం రాలేదు.

ముసలవ్వ గుస గుస ప్రారంభించింది, "మల్లీ! ఆ మూలకు మంచం వాల్చి గొంగడెయ్యే. పిల్లగా! అండ్ల పండుకో - ఊఁ! పండుకో -"

యువకుని కెటూ తోచలేదు. ఇంతకూ తుదకు పట్టుపడటమే నొసట వ్రాసి యున్నట్లుంది. అలా మంచంలో పడుకోవడం వల్ల లాభమేమో అతనికి బోధ పడలేదు - విధిలేక పడుకున్నాడు.

మళ్లీ తలుపు మీద దిబదిబ! "ఓ రామీ! తల్పూ తీసా లేదూ. తీ బిన్నా! హరాంజాదీ! మాట్లాడ్తె! నీకీ తోడ్కల్ తీస్తం ఖైర్! ఫౌరన్‌తీతల్పు! లేకుంటే తోడాయిస్తంసూడు".

ముసలవ్వ ఇప్పుడిప్పుడే నిద్ర లేచిన దానివలె ఆవలిస్తూ, ఒళ్ళు విరిచిన చప్పుడు చేస్తూ అర్థస్పష్టంగా ప్రారంభించింది.

"ఎవ్వర్రా, పెద్ద దొంగనాత్తిరచ్చి తలుపు కొడ్తాను? - దొంగముండ కొడుకు లున్నట్టున్నరు!"

"మీ ఇల్లు పాడుబడ; పోలీసోల్లు రౌను గత్తుకత్తె మీ యీపులు పెట్న బలుగుతయ్..."

బయటివాళ్లు "మేం పోలీసోళ్లం-" అని ఇంకా ఏమేమో చెప్పబోయారు. కాని ముసలవ్వ

ఒక్క అక్షరం కూడా వినిపించుకోలేదు. బిగ్గర బిగ్గరగా అఱుపు - మధ్యమధ్యన రెండుమాటల గుసగుస -

"కాలం పాడుగాను! ఎవ్వల కొంపల వాళ్ళను పడుండనీయరు. రాత్తిరనక పగలనక చంపుతాంటరు --

పొల్లా! పోరని మంచానికి నా గడంచె అడ్డంపెట్టు.

"నన్నేం దోసుకుంటర్రా? ముసలి ముండ దగ్గరేమున్నది? దొంగలైతే ఉన్నోన్ని దోచుకోండి - లేవలేందా న్నెందుకు చంపుకతింటరు? అబ్బబ్బ తలుపు పలగ్గొట్టెటట్లే ఉన్నది. ఆగరాదుండి? కొట్టేత్తె తప్పా గుఱ్ఱాన్ని? లేవలేని ముండను - చెంగుచెంగున గంతులెయ్యాల్నా మీ తొందరకు?-

మల్లీ! మాట్లాడక ఆ పోరని పక్కల పండు. ఊం! నడూ!...

"ఇగ పలగ్గొట్టంర్డ! లేచి తలుపు తీసేదాక గూడా ఓపిక లేకపోతె పలగ్గొట్టుర్ని - ఇంట్లజొచ్చి నా దగ్గరున్న రావన భరాలు తలిన్ని దోసుకోర్ని - దీపమన్న ముట్టిత్తామంటె కుంపట్ల అగ్గిలేదు. ఈ మల్లి ముండకు ఎన్ని సార్లు చెప్పిన మాపటాల్ల కుంపటి కప్పదు. ముదరట్టంముండ! ఇగ నిన్న మొగడచ్చిండేమొ దాన్ని పట్టపగ్గాల్లే కుంటున్నది. ఏ పని చెప్పినా యినుపించుకోదు. నడుమనే ఆగమైతాంది మొగన్ని చూచి... మురిసిపోతాంది వగల ముండ!

చెయ్యేసి పండుకో పోరడా దానిమీద! చూసెటోని కనుమానం రావద్దు.

"ఇగ నా చాతగాదురా తంర్డీ! ఈ మల్లిముండ లేవలేదు. ఓ మల్లీ! ఓరి మల్లిగా! ఉహూం వీల్లు లేవరు నాకు దీపప్పంతె దొరుకదు చీకట్ల! వీల్ల వైస్సు వక్కలు గాను. బజార్ల గంత లొల్లయితాంటె మా రాజుగ గుఱ్ఱు కొడుతాన్రు... ఈ అంగడ ప్పోరినేం జేతు?... నా ముంగట్నే కొడుకు కోడలు రుచ్చాలోలె పడిపాయిన్రు. ఈ పోర్ని నా నెత్తిన పడేశిన్రు. దెబ్బ కొడ్తె నేమొ రద్ది. కొట్టకుంటే బుద్ధిరాదు. ఎక్కడి పీడ తెచ్చి పెడితివిరా నా పానానికి! యాడున్నవురో కొడుకా! నా కొడుకా! ముసలి ముండకు చెరబెట్టి పోయినావు కొడుకా! నా కొడుకా! నేనేంజేతు కొడుకో! నా కొడుకా!"......

ముసలవ్వ మహార్భాటంతో రాగం పెట్టి ఏడువసాగింది. బయటివాళ్లు నానా విధాల మాట్లాడుతున్నారు. పాపం పోనీ అని ఒకరు, అబ్బో ఈ ముసలిది చాల బద్మాష్ అని మరొకరు -- మొత్తానికి సోదా జరిగి తీరాలని అందరూ నిశ్చయించారు.

లోపలి నుండి గొణుగు సాగుతునే ఉంది.... "అవ్వల్లా!... అయ్యల్లా! ఆగుర్ని తలుపు తీశేదాక -- అవ్వల్లా! అయ్యల్లా!"

"తోడ్‌దెవొరే దర్వాజా!" అనిబయట అజ్ఞ ఇవ్వబడుతుండగనే ముసలవ్వ తలుపు గొళ్లె తీసింది. ఇద్దరు పోలీసులు ఒక్కుమ్మడి తలుపు నెట్టి తలుపు తెరువబడటంతోనే అమాంతం ఒకరిమీద ఒకరు పడ్డారు.

వాళ్లు పడడంతోనే ముసలమ్మ పెద్ద కేక వేసింది. వాళ్లు లేవడంతోనే వాళ్ల క్రిందనే పడ్డట్టు పడి ఏడవ సాగింది.

"చంపితిర్రా! నీ దౌడలు బడ - ముసల్దాని పానం తీత్తిర్రా! - ఇగచూసుకోండి. ఆ పడుచు పోరగాండ్లాడ మంచంల పండున్నరు. ఈడ నేనున్న - కుండలున్నయి. పోరి గురుగులున్నయి. తలెముంతలున్నయి. పోరి మెడల గంటెపుత్తె లున్నయి. పోరగానికి రెండు దండకడియాలున్నయి - ఇగేం కావాల్నో తీసుకోండి. చంపాల్నంటే చంపుండి. నన్ను చంపుండి. పోరన్ని చంపుండి. పొల్ల

ముండమొయ్యక ముందు దాన్ని గూడ తుపాకి నెయ్యండి. ఇద్దర్నొక్క పారే చంపుండి. అప్పట్నించి నన్ను చంపుక తింటాను. ఇగ జాగ్రుకోండి ఏంజాగ్రుకుంటరో!"....

మల్లమ్మ మెల్లగా కండ్లు నులుముకుంటు మంచం దిగి వ్యాకుల దృష్టితో అటూ ఇటూ చూడసాగింది. యువకుడు కూడ ఆవలిస్తూ లేచి మంచం మీదనే కూర్చున్నాడు - పోలీసు వారందరు ఒకరి ముఖం ఒకరు చూచుకోసాగారు. ముసలవ్వ ధోరణి నడుస్తునే ఉంది.

"ఇంకేంచేత్తరో చెయ్యరాదుండి... తుపాకులున్నెగద... చంపరాదుండినన్ను... ఇగ బతికి నన్నొద్దులు బతుకుతనా?......."

యువకునివైపు చూపిస్తు పోలీసు జమాదారు ప్రశ్నించాడు. "వాడు యెవడున్నడ్ చెప్పు! కాంగ్రెసోడాయేం?" ముసలవ్వ నెత్తిన నోరుపెట్టుకొని అరవసాగింది.

"వాడెవ్వడా? ఎవ్వడు పడితే వాడు మా పక్కల్ల పండుటానికి మే మేం బోగమోల్లమనుకున్నావా? నిన్నెవడన్న గట్లనే అడుగుతె ఎట్లుంటది? ఈమాటల్తోటి మానం దీసుడెందుకు? పానం తియ్యరాదుండి! నా బుద్దెరిగిన కాన్నుంచి నేనైతే గింత బెజ్జతి మాట యెవ్వల్లనోట్నుంచి యినలే. ఈ ముసల్దానికి ఇయ్యాల మానం పోయింది. ఇగ యాన్నన్న ఉరిబెట్టుకొని చస్తేంది; ఇసొంటి బతుకు బతికిందాని కన్న?... వాడు మా మల్లడైతడా కాడా ఊరోల్లందర్ని తెలుసుకోని. వెలుగచ్చినంక బాగ పరిచ్చపట్టి చూస్కోండి. కాని గిసొంటి బే కంగాలు కూతలెందుకు.? మేమసంటోల్లంకాదు బాంచెను! ఏదోమీ పాదాలకింద బతుకుతాన్నం -- బైటోడు గొల్లరామి గుడిశెలకొచ్చి తప్పించుకుంటాడు? పానంతో పట్టుకచ్చి అప్పచెప్పనయ్యా? గొల్లరామెసొంటిదో ఊరోల్ల నడుగుండి!"

అప్పటి తీవ్రతకు, ఇప్పటి విధేయతకు పోలీసులు చకితులైనారు. ఏమనుకోవాలో, ఏంచేయాలో వారికి తోచలేదు.

" పోనిబాంచెను ! ఈడేంలేదు. నా మాట అబద్దమైతె తలకాయ కోశిత్త. నేనేడికి ఉరికిపోను. ఈడ్నే ఉంట. నా మాట డాకల చూడుండి.... ఇగ తిప్పల బెట్టకుండి?"

పోలీసు జమాదారు కొంతసేపు యోచించి లేస్తూ అన్నాడు. "అచ్చా! నేన్ పంచనామా చేస్కోనీ వస్తా. నీ బయాన్కి తీస్కుంటా. వీన్కి హాజర్ చెయ్యాలె. లేకుంటె నీకీ షూట్ చేస్తా తెల్సిందీ?"

జమాదారు బయలుదేరాడు. ముసలవ్వ మంచం మీద కూర్చుంది. ఒకవైపు యువకుడు, మరొకవైపు మల్లమ్మ --- అదొక అపూర్వ సమ్మేళన మనిపించింది యువకునికి ---

"అవ్వా! నీవు సామాన్యురాలవు గావు. సాక్షాత్ భారతమాతవే!" అన్నాడు యువకుడు భావలీనతలో కండ్లు మూసి.

"దోడ్! కొంటెపోరడా! నాకే పేర్లబెడుతున్నావు?... నా పేరు గొల్లరామి! గంతే... ఇగ నువ్వెల్లు... మల్లిని అత్తోరింటికి తోలుకపోత... పొద్దెక్కుతాంది. ఊఁ! యెల్లు...." ముసలవ్వ ఆజ్ఞ అనుల్లంఘ్యమైందని యువకు డదివఱకే తెలుసుకున్నాడు.

✸

కాకతీయ పత్రిక, 15-8-1949.